

Amerika je že napadena, pravi predsednik Roosevelt

Rusko poveljstvo priznalo umik vojaških čet iz industrijskega središča v Donski kotlini po hudih bitkah, v katerih je bilo 50,000 Nemcev ubitih. Angleški delavci demonstrirali za večjo pomoč sovjetom in invazijo evropskega kontinenta

Washington, D. C., 28. okt.—Predsednik Roosevelt je sinoči v bojevitih govorih izjavil, da je Amerika že napadena, da je streljanje pričelo in da je vojna zabeležila onega, ki je prvi strel, zaenot pa je dosegel, da bo večja pomena, kdaj od zadnjega strela. Roosevelt je govoril na banketu v hotelu Mayflower v zvezi s proslavami mornariškega vojnega rojstnega dne predsednika Theodorja Roosevelta, ob kateri ustanovitve boje morice in kontinentalnega konvokta. Banketa se je udeležilo 900 oseb. Predsednika je sprejel polkovnik William J. Donovan.

Predsednik je dejal, da je Amerika že zavzela bojne pozicije. Trditve, da bi Hitlerjeva vojska v tej vojni bila udarec, ki je predsednik podprl, da poseduje tajni nacijski raziskovalni dokument, ki kaže, kako si Hitler namisla razkosanje Južne Amerike na pet vazalnih držav, vključno Panamo in Paragvaj. "Našo življenjsko nalogo," je dejal, "je, da imamo najljubši nacijski dokument, ki kaže, kako si Hitler namisla razkosanje Južne Amerike na pet vazalnih držav, vključno Panamo in Paragvaj. "Našo življenjsko nalogo," je dejal, "je, da imamo najljubši nacijski dokument, ki kaže, kako si Hitler namisla razkosanje Južne Amerike na pet vazalnih držav, vključno Panamo in Paragvaj."

London, 27. okt.—Padec Rostova, važnega pristanišnega mesta ob reki Don in industrijskega središča, bi bil znamenje za nemško vojaško kampanjo v smeri Astrakhana, pravijo tukajšnji krogi. Če bo Rostov prišel v nemško roko, se bo s tem odprla pot prodiranju proti Kaspiškemu morju.

Deset tisoč delavcev je včeraj demonstriralo v Londonu za večjo pomoč sovjetom in zahtevalo, naj Velika Britanija začne ofenzivo na zapadni fronti, da s tem zmanjša pritisk Hitlerjeve vojske na ruskih frontah. Delavska množica je utihnila govornike, ki so skušali zagovarjati vladno vojno politiko.

Angelski tisk je tudi obnovil zahteve, da mora Anglija storiti več za Rusijo, obenem pa je kritiziral Churchillovo vlado, ker se ne zganja v krizi.

Stockholm, Švedska, 27. okt.—Da se je pojavil odpor proti nadaljevanju vojne v finskih krogih, dokazuje uvodnik, ki ga je objavil list Socialdemokratt, glasilo finskih socialistov. Ta omenja razlike med finskimi militarističnimi in političnimi cilji in napoveduje izpraznitev ruskih pokrajin po vojni.

London, 27. okt.—Vrhovno poveljstvo je v naznanilu, da so bile razne drastične kazni za vojaške kolone zasedle Karkov, Belgorod, važni industrijski in železniški središči, naglasilo, da je bil s tem zadan nadaljnji napred sovjetom. Karkov pri sodi ameriškim industrijskim tovarne. Tu so velike tovarne

za orožje, lokomotive in poljedelske stroje, ki so v zadnjih tednih izdelovale tanke.

Karkov leži 400 milj južno od Moskve in 220 milj severno-zapadno od Rostova, največjega mesta v Donski kotlini. Belgorod je važen iz strateških ozir, ker je železniška centrala. Iz Belgoroda vodijo železniške proge v druge kraje Donske kotline.

Teheran, Perzija, 27. okt.—Večji del ruske armade je bil potegnut iz Perzije in poslan v kavkaške pokrajine v zvezi s pripravami, ki naj bi ustavile nacijski sunek proti Baku, bogati oljni pokrajini.

Samo nekaj ruskih vojakov je ostalo v Kazvinu in Zenjanu. Čete, ki so nedavno zapustile Teheran, glavno perzijsko mesto, so odkorakale v Tabriz, da nadomestijo vojaške enote, ki so se prej vrnile v Rusijo.

London, 27. okt.—Padec Rostova, važnega pristanišnega mesta ob reki Don in industrijskega središča, bi bil znamenje za nemško vojaško kampanjo v smeri Astrakhana, pravijo tukajšnji krogi. Če bo Rostov prišel v nemško roko, se bo s tem odprla pot prodiranju proti Kaspiškemu morju.

Deset tisoč delavcev je včeraj demonstriralo v Londonu za večjo pomoč sovjetom in zahtevalo, naj Velika Britanija začne ofenzivo na zapadni fronti, da s tem zmanjša pritisk Hitlerjeve vojske na ruskih frontah. Delavska množica je utihnila govornike, ki so skušali zagovarjati vladno vojno politiko.

Angelski tisk je tudi obnovil zahteve, da mora Anglija storiti več za Rusijo, obenem pa je kritiziral Churchillovo vlado, ker se ne zganja v krizi.

Stockholm, Švedska, 27. okt.—Da se je pojavil odpor proti nadaljevanju vojne v finskih krogih, dokazuje uvodnik, ki ga je objavil list Socialdemokratt, glasilo finskih socialistov. Ta omenja razlike med finskimi militarističnimi in političnimi cilji in napoveduje izpraznitev ruskih pokrajin po vojni.

London, 27. okt.—Vrhovno poveljstvo je v naznanilu, da so bile razne drastične kazni za vojaške kolone zasedle Karkov, Belgorod, važni industrijski in železniški središči, naglasilo, da je bil s tem zadan nadaljnji napred sovjetom. Karkov pri sodi ameriškim industrijskim tovarne. Tu so velike tovarne

za orožje, lokomotive in poljedelske stroje, ki so v zadnjih tednih izdelovale tanke.

Karkov leži 400 milj južno od Moskve in 220 milj severno-zapadno od Rostova, največjega mesta v Donski kotlini. Belgorod je važen iz strateških ozir, ker je železniška centrala. Iz Belgoroda vodijo železniške proge v druge kraje Donske kotline.

Teheran, Perzija, 27. okt.—Večji del ruske armade je bil potegnut iz Perzije in poslan v kavkaške pokrajine v zvezi s pripravami, ki naj bi ustavile nacijski sunek proti Baku, bogati oljni pokrajini.

Samo nekaj ruskih vojakov je ostalo v Kazvinu in Zenjanu. Čete, ki so nedavno zapustile Teheran, glavno perzijsko mesto, so odkorakale v Tabriz, da nadomestijo vojaške enote, ki so se prej vrnile v Rusijo.

Eksekucija francoskih talcev odložena

Aktivnosti francoskih uradnikov omejene

Vichy, Francija, 27. okt.—Eksekucija nadaljnjih 50 francoskih talcev za umor dveh nemških vojaških častnikov v Nantesu in Bordeauxu je bila začasno odložena. Naznanjeno je bilo, da so nekatere osebe, katerih identiteta ni bila razkrita, dale nacijskim informacijam o morilcih. To je vzrok odložitve eksekucij. Če morilci ne bodo prijeli, bo sto talcev ustreljenih v Nantesu in Bordeauxu jutri.

Petainovna vlada je bila zastopana pri pogrebu Hansa Ulricha Reinera, nemškega častnika, ki je bil umorjen v Bordeauxu. Reiners je bil pokopan v vojaškimi častmi. Premierja sta zastopala Adrien Marquet, član Petainove vlade, in policijski prefekt iz Gironde.

Berlin, 27. okt.—Francoskim uradnikom v Nancyju, zasedena Francija, so bile politične aktivnosti prepovedane po nacijskih avtoritetah. Prepoved velja, kadar so v službi in zunaj službe. Sleherni, ki bi kršil prepoved, bo odstavljen in kaznovan.

Nacijske okupacijske oblasti so naznanile eksekucijo Francoisa Pierre Lereina v Floracu. Obsojen je bil v smrt in ustreljen na obtožbo nošnje prepovedane orožja.

Angleški delavski vodja pri Rooseveltu

Washington, D. C., 27. okt.—Clement R. Attlee, član Churchillove vlade in vodja angleške delavske stranke, se je vkrcaal na jahto kot gost predsednika Roosevelta na reki Potomac. On je dospel z letalom v Ameriko zadnjo soboto. Angleško poslanstvo je izjavilo, da bo Attlee danes odpotoval v New York, kjer se bo udeležil konference mednarodne delavske organizacije. Na Rooseveltovi jahti se nahaja tudi angleški poslanik Halifax.

RUMUNLIJA POŠILJA ŽIDE V RUŠKO UKRAJINO

Diktator Antonescu jih obdolžil sabotaže

"KOMUNISTI" OBSOJENI V ZAPOR

Bukarešta, Rumunija, 27. okt.—Rumunske avtoritete v Besarabiji in Bukovini so odredile izgon židov v rusko Ukrajino na drugi strani reke Bug, poroča uradna časnikarska agentura Rador. Preden sta Rusija in Orgraka razkosali Rumunijo, so računali, da je izmed 850,000 rumunskih židov bivalo najmanj 385,000 v Besarabiji in Bukovini, kateri so sovjeti anektirali preteklo leto. Koliko židov se zdaj nahaja tam, ni znano.

Novi židovski domovi in četrti bodo v spodnjem delu Ukrajine, sto milj vzhodno od Besarabije in Bukovine. Glavno mesto spodnje Ukrajine je Odesa, katero so rumunske in nemške čete nedavno okupirale in je bila nato priključena rumunskemu administracijskemu distriktu.

Izgon židov je bil razkrit z objavo pisma, katerega je diktator Ion Antonescu poslal kot odgovor na protest predsedniku židovskih občin. "Vj govorite o tragediji in apelirajte za žide," pravi diktator v pismu. "Razumeti bi morali trpljenje rumunskega naroda, ki je moral plačati s krvjo sovražnih vaših privržencev v Besarabiji, Bukovini, Odesi in Marasovavju. Preden so sovjetske čete okupirale Besarabijo in Bukovino, so žide napadali in pobijali rumunske vojske in častnike in potem sprejeli ruske čete s ploskanjem in cveticami."

Antonescu je dejal, da je bil izgon židov odrejen, ker so podpirali sovjetski terorizem, sabotažo in špionažo. Židje so odgovorni za podžiganje nemirov in izgrediv v Besarabiji in Bukovini in zato morajo biti kaznovani.

Vojno sodišče je obsodilo dvanajst "komunistov in židov" na 25 let zapore vsakega na obtožbo širjenja komunistične propagande.

Berlin, 27. okt.—Naznanilo,

Italija se bo borila naprej

Diktator Mussolini napovedal zmago

Rim, 27. okt.—Diktator Mussolini je ponovil trditve, da se bo Italija borila na strani Nemčije do končne zmage. On je govoril pred kmeti v Littoriji v zvezi s proslavo, ko je bilo osuševanje močvirja v Pontinu izvršeno.

"Z isto odločnostjo, ki nam je omogočila doseg tega cilja (reklamacija močvirja), bomo dosegli tudi drugi in večji cilj," je rekel Mussolini. "Italija bo vztrajala v vojni do zmage."

Med množico, ki je poslušala diktatorja, je bilo tudi 3000 vojnih veteranov, ki so delali pri osuševanju močvirja. Ti so navdušeno aplavdirali Mussoliniju. On je dvakrat javno govoril v tem mesecu. Na 7. oktobra je imel govor v Bologni, v katerem je pozival Italijane, naj vztrajajo v borbi, ki jim mora prinesiti zmago.

Vrhovno poveljstvo je prej naznanilo, da je italijanska podmornica napadla in poškodovala angleško križarko na Sredozemskem morju, ki je spremljala tovrstne parnike. Dalje je naznanilo letalski napad na Malto, angleški otok. Bombe, katere so vrhli italijanski letalci, so porušile več vojaških naprav v Valletti in zanetile požare.

Poveljstvo je priznalo, da so Angliji ponovno bombardirali Neapelj iz zraka. Tarča bomb so bila tudi libijska mesta Tripoli, Bengazi, Zurara in Misurata.

Trije nemški parniki potopljeni

London, 27. okt.—Kanadski letalci, dodeljeni angleški letalski sili, so potopili tri nadaljnje nemške parnike v bližini norveškega obrežja, poroča letalski minister. Skupna tonaža nemških parnikov, ki so jih potopili kanadski letalci v operacijah v zadnjih dneh, je znašala čez 30,000 ton.

da bodo židje kmalu izgnani iz mest in vasi češko-moravskega protektorata, vsebuje poročilo, katero je objavil nacijski list Krakauer Zeitung. To pravi med drugim, da se Čehi niso nikdar brigali za rešitev židovskega problema, zato je čistka potrebna.

Domače vesti

Nov grob v južnem Illinoisu
W. Frankford, Ill. — Dne 20. t. m. je tu umrl John Kavsek, star 58 let in rojen v Stični na Dolenjskem. V Ameriki je bil 34 let in tu zapuša žena. Bil je član društva 313 SNPJ in pokopan je bil civilno.

Is Pennsylvanije
Ambridge, Pa. — Pred dnevi je tu umrla po dveh dneh mučne bolezni Franciška Vrečar, stara 51 let in rojena v Sostri pod Ljubljano. Zapuša moža in hčer. Bila je članica KSKJ.

Milwaška vest
Milwaukee. — Dne 24. okt. je umrl John Podlogar mlajši, star 35 let, rojen v Evelethu, Minn., in član društva 888 SNPJ v West Allisu, Wis., čigar ustanovitelj in prvi predsednik je bil. Počel je vnetju možganov in zapuša žena, sina, očeta in štiri brate ter štiri sestre. Pogreb mu je oskrbel Ermenčev zavod.

Is Clevelanda
Cleveland. — Dne 25. t. m. je umrla Mary Lesar, stara 71 let in rojena nekje v Avstriji. Zapuša dva sinova in dve hčeri. Družini Anton in Veronika Struna je umrl pivorojenček, družini Erman in Josephine Mele pa hčerka novorojenka.

Kongres pred važno odločitvijo

Debata o preklicu nevtralnostnega zakona

Washington, D. C., 27. okt.—Najbolj važna debata v kongresu v zadnjih 25 letih se je danes pričela v senatu. Vprašanje je preklic ali revizija nevtralnostnega zakona. Odločitev bo padla, ali se Amerika zaplete v vojno ali ne.

Nevtralnostni zakon prepoveduje med drugim vstop ameriškim parnikom v vojne cone in oborožitev parnikov. Na eni strani je grupa senatorjev, ki trdi, da mora Amerika storiti vse za pomoč Veliki Britaniji in drugim državam v naporih, katerih cilj je poraz nacijske Nemčije, na drugi pa grupa, ki vidi v prelomu zakona in oborožitvi parnikov direkten vstop v vojno.

Odsek za zunanje zadeve, kateremu načeljuje senator Tom Connally, demokrat iz Texasa, je priporočil revizijo nevtralnostnega zakona. "Ne zdi se nam prav, da bi Amerika producirala orožje in bojno opremo in ne storila ničesar, da pride to v roke onim, katerim je namenjeno," je izjavil Connally. "Vsak tovor orožja, ki gre na dno Atlantika, je udarec naši obrambi." Senator Robert M. La Follette, progresivec iz Wisconsin, se je izrekel proti reviziji nevtralnostnega zakona. Izjavil je, da bo preklic poglodal deželo v vojno, ki jo bo stala najmanj 250 milijard dolarjev in zahtevala oborožitev armade osem do deset milijonov mož.

Parnik z živili odplul proti Grčiji

Istanbul, Turčija, 27. okt.—Turški parnik Kurtuluş je danes odplul proti Grčiji s tovorom živil, ki bodo razdeljena med lačne prebivalce. Živila so kupile ameriške in angleške pomožne organizacije, ki skušajo ublažiti bedo med Grki. Ta je že drugi parnik, ki je odrinil proti Grčiji z živili.

Angleški poslanec zahteva kaznovanje voditeljev

London, 27. okt.—Clement Davies, liberalci in član parlamenta, je zahteval kaznovanje ministrov in drugih voditeljev, ki so odgovorni za poraz angleških čet v Franciji in Belgiji,

UNIJA CIO ZA-PRETILO Z OKLICEM STAVKE

Federalni odbor skuša izravnavati konflikt

RUDARJI VZTRAJAJO V BORBI

New York, 27. okt.—Unija ladjegradniških delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je naznanila, da se člani na masnem shodu soglasno izrekli za oklic stavke proti Robins Drydock & Repair Co. V ladjedelnici te družbe v Brooklynu je uposlenih čez šest tisoč delavcev.

Glasovanje glede oklica stavke je bilo odloženo, ko je John Green, predsednik unije, povedal delavcem, da so bila pogajanja s kompanijo pretrgana. Kompanija plačuje nižje mezde kot jih prejemale delavci v ladjedelnicah drugih kompanij na vzhodu. Green je dejal, da je kompanija obljubila zvišanje mezde, pozneje pa se je premislila.

Kompanija ima za več milijonov dolarjev vladnih naročil. Stavka, če bo izbruhnila, bo ustavila gradnjo štirinajstih parnikov.

Maryville, Tenn., 27. okt.—Delavci v tovarnah Aluminum Company of America so se pri glasovanju izrekli za oklic stavke, ko je kompanija odbila zahtevo glede zvišanja plače za dvajset centov na uro. V tovarnah te kompanije je uposlenih okrog 8000 delavcev.

V spor je posegel federalni posredovalni odbor, da odvrne stavko. Predstavniki delavcev in uradniki kompanije so bili pozvani v Washingtonu na konferenco.

Tacoma, Wash., 27. okt.—Jurisdikcijski spor med unijami Ameriške delavske federacije, ki je paraliziral obrat v tukajšnjih ladjedelnicah, še ni bil izravnal. Svet kovinarskih unijskuša izravnavati konflikt.

St. Louis, Mo., 27. okt.—Stavka 7000 strojnikov, članov unije ADF, ki so uposleni v orožnih tovarnah, je bila odložena na apel federalnega posredovalnega odbora. Ta bo zdaj skušal izravnavati konflikt.

Washington, D. C. 27. okt.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je namignil, da bo 53,000 rudarjev vztrajalo v stavki, če ne bodo jeklarske korporacije pristale na zahtevo glede zaprtje delavnic. Korporacije obratujejo jeklovarne "kaptivne" premogovnike v Pennsylvaniji in drugih državah.

Predsednik Roosevelt je sugestiral konferenco med Lewisom in M. C. Taylorjem, bivšim predsednikom korporacije United States Steel, zaenot pa je apeliral za mirno izravnavo konflikta. Lewis je odgovoril, da se bo sestel s Taylorjem, ne more pa preklicati stavke, ki je bila včeraj oklicana v premogovniških jeklarskih korporacij v Pennsylvaniji, West Virginiji, Kentuckyju, Alabami in Illinoisu.

P. T. Fagan, predsednik petega rudarskega distrikta UMWA, je rekel v Pittsburghu, da se bo stavka nadaljevala, dokler korporacije ne bodo pristale na glavno zahtevo, ki je zaprtje delavnice.

ker so jih poslali tja z nezadostno bojno opremo. Davies je dejal, da ne bi tega zahteval, če bi oni, ki so poslali vojske v smrt, izgubili ali bili mrtvi. Toda krivci imajo še vedno visoke pozicije v vladi.

Vsi moramo doprinesiti žrtve.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročniki: za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Kopirani dopisi in nenaročni članki se ne vračajo. Kopirani literarni vsebini (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (October 31, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Peklenska taktika nacijev

Znano je že, da nemški nacijski razbojnik povsod sejejo razdor in podžigajo nacionalno, politično, versko in rasno sovražstvo. To je zanje najboljšje sredstvo za zlom in osvajanje držav.

Predno so strli Čehoslovakijo, so nahujskali Slovence in Poljake proti Čehom; na ta način je bilo razkoroženo čehoslovanske republike lahko delo, ki je bilo izvršeno brez orožja. Ko so potem prišli Poljaki na vrsto, so nacijski razbojniki nahujskali proti njim Ukrajince, Litvine in Belorusce.

V francoski kampanji so hujskali Francoze proti Angležem in Belgijcem proti Francozom, da ne omenjamo notranjih razdiranj s pomočjo domačih Quislingov in fašistov, s katerimi so do 22. junija t. l. sodelovali tudi komunisti. Tako so nacijski zlodej zabili klin notranjih razprtij pri vseh ljudstvih in pri večini teh so uspeli.

Kako bolj ali manj uspevajo v Ameriki, zlasti v latinskih republikah Južne Amerike, je že znano. Edino na Angleškem in v Rusiji niso uspeli s klinom notranjega razdora; edino v Angliji in Rusiji nima Hitler peče kolone, o kateri bi bilo vredno govoriti. Na Irskem je res močena Hitlerjeva peta kolona, ampak Irski so pod čuječim očesom Anglije in dokler je irski otok obkrožen z angleškimi bojnimi ladjami, se Irski ne morejo ganiti.

Kako so naciji na gosto preluknjali Jugoslavijo s petokolonci in nahujskali Hrvate proti Srbom, je že stara povest. Na enak način so izkoristili macedonske Bolgare in banatske ter sedmograške Madžare. Znani so polskati vsak še tako majhen spor med narodi, da so ga razpihali v požar. Vse jim je prav prišlo: verska razlika, židovski problem (če ga ni bilo, so ga umetno ustvarili), komunizem (če je bil ali ne), nacionalni in razredni boj itd.

To je pa samo ena faza bestialne nacijske taktike. Nacionalne, politične, verske, plemenske in druge razprtije so Hitlerjevi bandi le uvod v vse hujše posledice. Te razprtije so na dnevnem redu toliko časa, dokler ni nacijske okupacije—dokler ni država zaradi notranjih ravsov in kavsov toliko omehčana in razbita, da je vsaka uspešna obramba na zunaj nemogoča.

Čim pa je izvršena nacijska okupacija, se začne druga faza: medsebojno uničevanje zasužnjene naroda.

Najasnejšo sliko te satanske taktike nam danes nudi Jugoslavija, kjer Paveličevi Hrvatje pobijajo Srbe in Srbi v svojem silobranu pobijajo Hrvate. Nemški nacijski na dnu svojega srca enako črtijo Hrvate kakor Srbe in Slovence in vse ostale Slovence, ali začasno se hlinijo Paveličevim Hrvatom samo zato, ker opravljajo zanje rabeljsko delo pobijanja Srbov. Enak krvniški posel jim opravljajo Slovaki pri pobijanju Čehov.

Nacijski divjaki se prav nič ne obotavljajo glede masakrov, ampak dokler Paveličevi Hrvatje tako navdušeno koljejo Srbe—well and good, ni vsaj njim treba tega dela. Srbi se pa srdito branijo in pri tem pade dosti Hrvatov. Ali ne bi bili nacijski vrhovi srečni, če bi se Srbi in Hrvatje pokljali vsi do zadnjega?

Nacijski načrt za iztrebljenje Slovencev ni nič manj satanski. Ni nam znano, kaj počnejo izgnani Slovenci v Srbiji, vendar ne bomo daleč od resnice, če rečemo, da se jih mnogo pridruži srbskim četnikom—vsaj zato, da dobe mrvico kruha. Sila kola lomí. S tem pa Slovenci v Srbiji tvegajo svoje življenje, kajti Paveličevi Hrvatje, ki so jih Nemci pognali nad srbske četnike, ne izbirajo.

Nacijski morilci nočejo naravnost pobiti slovenskih kmetov, trgovcev in intelektualcev na Stajerskem—raje jih pošiljajo v živinskih vagonih v Srbijo, da jih tam pobijejo "neodvisni" Hrvatje, ki imajo v Srbiji vse za Srbe.

Ne vemo, kako velika bo ta katastrofa, ki je udarila zasužnjene narode v Evropi, kako veliko bo to masno zločinstvo, predno se zruši nacijska klavna mašina. Lahko bo vsekana rana tako velika, da se ne zaceli za generacijo ali dve, vendar je naše upanje, da se bestialna nakana nacijskih divjakov ne bo posrečila.

Strašne orgije nacijskih zveri ne morejo trajati dolgo—vsaj toliko časa ne, da bi docela zatrla cela ljudstva v okupiranih deželah. Nahujskani hlapci, ki danes opravljajo Hitlerjevo rabeljsko delo, se morajo enkrat iztrezniti in spoznati, da so tudi oni zapisani uničenju, če ne bodo čim prej prenehali z uničevanjem drugih.

PRED DVAJSETIMI LETI

(Iz Prosvete, 28. oktobra 1921)

Domače vesti. V Jenny Lindu, Ark., je umrl Leopold Kolenc, član SNPJ.

Delavske vesti. Velika železniška stavka v Ameriki visi na zadnji niti.

Inosemstvo. Karl se je odpovedal ogrskemu prestolu; antanta zdaj ugiblje, kam bi ga poslala, da bo mir pred njim.

Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada je spet dovolila kuhanje vodke v Rusiji.

Kri ni voda! Prijatelj se spozna v nesreči! Strašna nesreča je zadela naše ljudi v stari domovini. Pomagajte jim! Prispevajte v sklad slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora!

Glasovi iz naselbin

Pojasnilo in priporočilo

Cleveland.—Pred konvencijo smo čitali, kako so nekatere članice iskale enakopravnost. Bila jim je pred nosom, toda je niso znale izbrabiti niti doma pri svojih družtvih. One, ki niso iskale enakopravnosti v Prosveti, so jo dobile tam, kjer se deli. In dobile so svoj delež.

Sedaj pa zopet čitamo, kako nekateri člani iščejo stare članice in kako se jim naj pomaga. Stari člani so pa poslali stare članice na konvencijo, ki so ovrgli pomoč, ki je bila ponudena starim članom. In tako si pomagaj, če si znaš. Če si ne znaš, mora priti nekdo za tabo, ki ti bo pomagal.

Cemu je konvencija ovrgla že sprejeti načrt? Zato, ker tisti načrt ni bil za pomoč starim članom in bi bili le obdavčeni pet centov več na mesec. In tako so se nekateri razljutili, češ saj že sedaj komaj plačujemo, sedaj mi pa še povisjate acesment.

Kako pomagati starim članom? To vprašanje bi morala vzeti v roke ena sama oseba, ki zna dobro preštudirati za kaj gre, kje se naj vzame in koliko se lahko potroši, da ne bo jednota preveč oškodovana ali prizadeti tisti, ki so zavarovani.

Zavrženi sklep je določal acesiranje vsakega člana za pet centov več na mesec. Kljub temu pa se je govorilo, da to ni pomoč, ampak posojilo, ki se odtrga od zavarovalnine po smrti prizadetega člana. Torej če se to odračuna od zavarovalnine, ni to nobena pomoč, ampak le posojilo. Za to pa ni treba povikati acesmenta. Torej ni čudno, da so se stari člani, ki že sedaj komaj zmagujejo acesment, jezili in repenčili nad takimi propozicijami. In kdo bi se tudi ne.

Pa recite, da bi bilo to povisjanje sprejeto. Ali bi bilo to pravilno? Ne! Zakaj ne? Enostavno zato ne, ker nismo vsi enako zavarovani pri-jednoti: nekateri so za \$250, drugi za \$500, tretji za \$800, četrti za \$1000, peti za \$1500, šesti za \$2000. In razlika je tudi v zavarovanju za bolniško podporo; nekateri so zavarovani za dolar, drugi za dva, tretji za tri dolarje na dan.

In oni, ki je zavarovan le za \$250 smrtnine in za dolarček podpore, bi moral ravno tako plačati pet centov več na mesec kot oni, ki je zavarovan za \$1500 ali \$2000 in dva dolarčka. Ali je taka resolucija tega ali pa drugega odbora pravilna in pravična? Če bi bila, bi ne bila preklicana.

Drugič je vprašanje, kako bi se posojevalo onemu, ki je zavarovan samo za \$250; ko bi posojilo izčrpal, kaj bi pa ostalo za pogreb, ki v Clevelandu stane, če je količjak, \$450? Well, mogoče boste rekli: Zakaj se ni pa za več zavaroval? Moj odgovor je: seveda, bi se bil lahko, toda se ni hotel ali pa se ni mogel radi njegove starosti. Potem bi enostavno rekli: dolžan nam je bil in plača naj sedaj, ko je mrtev!

In oni drugi, ki je zavarovan za \$1500 in kateremu je pomagalo oni \$250-zavarovanec, bi pa imel lepši pogreb, malo dolga in

bi torej od smrtnine še nekaj ostalo za brisanje solza.

Tako bi se godilo, če bi bil ostal oni sklep za pet centov povisjanja. In ker je bil porušen, naj se nihče ne joka, ker ni pomilovanja vreden. In če bo odbor treh sestavljen načrt in če bo povisjanje acesmenta, tedaj naj ga sestavi tako, da bo baziral na podlagi zavarovalnine. Recimo za tiste, ki so zavarovani za \$250, naj povisjanje znaša dva centa, za \$500 in \$600 tri ali štiri cente, za \$1000 šest ali sedem centov, za \$1500 osem ali devet centov in za \$2000 deset centov.

Ko se ta rezerva nabira in se rabi v pomoč starim članom, se naj rabi kot pomoč, ne pa kot posojilo na račun zavarovalnine. Če smo za pomoč, bodimo za pomoč, ne pa asesirati članstva v svrhu posojevanja, ker posojilo na svojo zavarovalnino za acesment že sedaj lahko dobite pri jednoti.

To je moje priporočilo glede pomoči starim članom.

Slišimo tudi koliko tisočakov se je porabilo za konvencijo. Res bo tako, ali moramo tudi pomisliti, če bi ne imeli konvencije, bi tudi ne imeli konvencije sklada. In če se je porabilo, se je porabilo za to, za kar smo plačevali in plačevali smo zato, ker moramo imeti konvencije, kajti tako postava zahteva. Pri tem ste pozabili to, da smo se mi člani SNPJ pobrigali s plačevanjem v konvenciji sklad, da smo lahko tudi našim novim sobratom plačali dnevnice, ker oni niso imeli konvencije blagajne. Sedaj nam bodo pa oni pomagali kriti konvencije stroške. Vedite, da smo bili pri SNPJ moderni kljub temu, da se jim ni naše ime dopadlo, ampak konvencija blagajna je bila pa okey; prav nobenega argumentiranja in zapravljanja časa ni bilo radi nje.

Sedaj boste torej razumeli, ako ni konvencije blagajne, se ne more prav nič potrošiti iz nje. Pri SSPZ so prakticirali, naj se društva sama pobrigajo za dnevnic svojih delegatov. To je star sistem, naš je pa moderen in moramo pomagati staremu sistemu.

Meni se zdi, da je bilo precej delegatov, katerim možgani niso dobro funkcionirali, pa naj bi se konvencija vršila v Clevelandu, Detroitu ali v Milwaukeeju, ker tudi tam ne delajo možgani vsem enako. To smo spoznali brez Schlitz, ko se je nam hotelo vsiliti nekaj, čemur so se prejšnje delegacije vedno upirale, in to so slabi kot tudi dobri politični kandidati. In tako smo zajadrali, da bodo sedaj te razprave na sejah glavnega odbora, kjer bomo vlekli kot osel in konj, rodila se bo pa mula.

Najbolj se mi čudno vidi to, da se nekateri, ki so bili delegatje, izobrazujejo pri vseh naših kulturnih ustanovah, nazadnje pa postajajo otročji v svojih političnih in kulturnih nazorih. Radi tega ne slišimo drugega kot hvalisanje. Ampak taka hvalisanja so zelo jalova stvar.

Frank Barbič, 53.

Konvencijni spomini

Pueblo, Colo.—Napisal bom nekaj spominov z 12. konvencije SNPJ. Ne bom se dotikal zborovanja. Kdor je bil že na več naših konvencijah, ve, da so domala druga druga podobne. Zadržnja se je samo toliko razlikovala od preteklih, da je bila združitev, kar je za nas ameriške Slovence velikega zgodovinskega pomena. Razlika je bila tudi v tem, da je bila mladina v večjem številu zastopana kot na preteklih konvencijah. Bilo je tudi veliko delegatov, ki so bili prvi na konvenciji. Taki delegati so seveda presenečeni, vsaj par se jih je izrazilo, da so mislili, da so konvencije vse drugačne, "vse to prerekanje za prazen nič."

Kar se mlade generacije tiče, jim moram dati vse priznanje. Imajo v resnici dober nastop, pa naj bo v debatah ali drugih polemikah. Radi ali neradi moramo priznati, da prekašajo staro delegacijo na vsej črti. Pozna se jim, da so imeli boljše šole kot mi, ki smo prišli iz stare domovine. Videlo se je tudi, da so pri teh mladih delegatih imeli starši precej vpliva, da so jim veseli veseli in principe do vse SNPJ. Upajmo, da se bodo tega tudi držali, ko dobe vodstvo v svoje roke, kar, žal, ni več daleč.

Mesto Pittsburgh sem si vse drugače slikal kot v resnici je. S svojo nepriznajo lego ne napravi najboljšega vtisa na človeka. Posebno tuje se ne dopade radi ogromnega dima, katerega bruhanje je klarne iz svojih dimnikov v tolikšni meri, da ga še sonce ne more prodreti. Nekdo se je izrazil: "Kadar vidiš te oblake dima v okolici Pittsburgha, takrat je precej zadovoljstva med nami." Hotel je s tem reči, da se povoljno dela, kar je sedaj tudi resnica.

V Pittsburghu in okolici je na tisoče rojakov, ki so prišli iz vseh krajev Slovenije. Kot se je videlo, se tudi precej dobro razumejo med seboj. To je lepo in posnemajna vredno. Pittsburghski SND je precejšnja stavba, a izgleda precej stara. Dobro bi bilo, da jo Pittsburghani malo preplekajo, ker bi potem naredila toliko lepši vtis na tujca.

Priliko sem tudi imel, da sem obiskal par malih okoliških nasebin. Nekaj večer po seji sem šel v družbi Valentiniča, Cvetkoviča iz New Yorka, Eda Tomšiča iz Colorada in več drugih delegatov v Cheswick, kjer ima naš član Tone Klemenčič svojo gostilno in hotel. Klemenčič je v resnici družaben, kot tudi njegova žena. Kakor hitro smo vstopili, je že Tone Valentinič rekel: "Mati, nekaj prigrizka bo treba, drugače se ne bo pilo." Ni bilo treba dolgo čakati in miza je bila obložena z izvrstnimi dobrotinami, ki se slovenskemu žolcu zelo pričejejo. Potem smo okusno večerjo pridno zalivali z ječmenovcem.

V naši družbi smo imeli tudi muzikanta, ki je pridno vlekli svoj meh. Da se je plesalo, se samo ob sebi razume. Tone Cvetkovič se je pričel prvi pridno sukati, potem pa pride k meni in mi ukaže, da moram tudi jaz. Malo nerodno sem se odzval, toda kaj sem hotel, ker povelju takega hrusta se ni upirati. Udal sem se v božjo voljo in svoje stare kosti pridno sukali, da se je

vse kadilo. (Ondotne rojakinje naj mi oprostite, če sem kateri stopil na kurje oko.)

Seznanil sem se tudi s par mladimi — žal sem imena pozabil — ki so bili rojeni v Coloradu. Povedali so mi, da tam bolje zaslužijo kot bi v Coloradu.

Klemenčičevo gostilno pripočam vsem, ki bi potovali skozi Pittsburgh. Slovenci v Cheswicku so v resnici gostoljubni. Ob priliki opišem, kako je Tone Klemenčič organiziral bataljon delegatov, da smo šli na obisk v Sharon. Najlepša hvala vsem, ki so nas tako imenitno postregli, posebno pa družini Klemenčič.

Frank Boltezar, 21.

Moje hrepenenje po Ameriki in doživljaji

X.

West Middlesex, Pa.—Naj se spet vrnem k delu v cinkarni. Potem, ko sem se preselil v kompanijsko hišo, sem bil "predfran". Ker smo živeli blizu in včasih ni bilo koga na delo, je prišel po nas boss, da napravimo "ekstra" ših. Mnogi so to radi storili, zame pa je bilo tako delo odveč. Toda kaj sem hotel, "big boss" me zahteval in bilo bi slabše, če bi se odrekel.

Neki dan sem delal na "ges pedusu", ko pride, "super" in pravi: "No, ali boš napravil ekstra ših?" Seveda ga bom, ampak to je malo preveč, ker bom jutri utrujen. "No, si fajf fant, ti bom dal pa boljše delo. Jutri prični pri furnazu št. 4 kot fireman (tako rekoč "straw boss"). Big bossu sem že naročil," mi pravi. Zahvalil sem se mu.

Zjutraj pričnem acesmurno delo, plača \$3.75. Dobra plača, delo sem pa tudi že znal. Takrat je bilo že šest furnazov in "straw bossi" smo bili večinoma Slovenci. Delali smo na tri šhte po osem ur. "Straw bossi" smo šli vsake pol ure v strojno sobo, kjer so aparati kazali, koliko vročine je v vsakem furnazu; ako je to bilo premalo, je bilo treba opozoriti kurjača, da bolj kuri.

Ze sem omenil, da je delalo pri vsakem furnazu 20 mož in da je bila v cinkarni najboljše plača v okolici. Kmalu so vzeli od vsakega furnaza dva moža, od vsake strani enega, plačo pa znižali vsem. Prej smo imeli \$3.75, potem \$2.75, prvi mož prej \$2.75, potem \$2.50, drugi mož \$2.40, potem \$2.25 itd. Mi seveda nismo bili zadovoljni in se pričeli na tiho pogovarjati, da mora biti plača zvišana. Ali bo štrajk? Ne vem, ali je bilo kaj predloženo kompaniji ali ne. To je bilo leta 1909, če se ne motim, meseca oktobra. Ob štirih zjutraj so prišli vsi na delo, spraznili furnaze in vse uredili, da se ponovno napolnejo, potem pa odšli domov. Hočejo zvišanje plače.

Ostali smo samo "straw bossi", vsak pri svojem furnazu. "Supra" ni bilo doma (stari je že šel v pokoj in imeli smo novega). Pokliče ga njegov asistent. "Super" pride malo pred poludnem, gre jezo sem in tja in nam pravi, naj držimo gorkoto v furnazih ter dostavi: "Vam povem, da jim ne bom nič primaknil; še prosili me bodo, da bodo lahko prišli nazaj."

Opoldne je bil naš ših končan in drugi nas nadomestijo. Hodili so okrog preznih furnazov. Grem domov in premišljuje, ali naj grem drugi dan na delo ali ne. Omenim to ženi in ona pravi, naj storim, kar hočem. Odločil sem se, da ne grem, dokler se vsi delavci ne vrnejo na delo (meni bi ne bilo treba biti doma).

Drugi dan je vidim policijo in okrajne šerife okrog ograje; vse je bilo zastraženo. Delavci so se pa tudi zbirali in pazili na skube, največ ponoči. Mehikance so kar z vozovi vozili v cinkarno; na vsakem vozu sta bila dva šerifa. Tretji večer vzamem košarico, grem v prodajalno, kjer nakupim salame, beloni, sira in kruha, pa sem šel okrog štrajkarjev in jim delal dvendvice.

Kmalu pride "super" k meni na dom: "Tony, čemu si ostal doma? Ali tudi ti štrajkaš?" "Ne, ali vidi se mi, da me ni potreba tam, ker ni delavcev." "Ti moraš biti na svojem prostoru, ako hočeš obdržati delo. Glej, da prideš jutri." In šel je.

Štrajkarji so imeli sejo. Povem jim, kaj mi je "super" rekel: če ne grem delat, izgubim

delo. "Ne boj se, z nami bodi tistim, ki delajo, jim pa posveti mo." Res so jim posvetili s tem da so ponoči na njih hišah napisali šramotline napise in jim metali gumbje v nabiralnik. Šerifi so pričeli stražiti skube tu na domu, jih spremljali doma in na delo.

Zopet pride "super" k meni: "No, ali ne greš delat?" "Kam šel takrat ko drugi." "Tudi krat te ne bom potreboval. Pri delat." Nisem šel. Tri tedne smo bili doma, cinkarna pa je skebi nekaj malega obratovala le toliko, da so furnaze sežgali, smo jih morali potem popravljati.

Neko popoldne se zberemo odglasujemo, da se vrnemo na delo. Izbrani so bili trije moje, da gredo do supra. Pride nazaj in povedo, da noče nič pramkniti. Pravi, ako hočemo na delo, lahko gremo. Večina da se vrnemo na delo. Grem vsi skupaj do urada, kjer nstoji pred ograjo cela groma. Pride super z dvema šerifoma. "Ali hočete delat?" "Ja, gremo. Šerifa sta stopila vask na stran, super pa nam pravi, n gremo tam skozi, da nas popa jutri pa na delo.

Gremo drug za drugim. pridem jaz na vrsto, me pora na stran. Ko je bilo vse gotovo se delavci ozro proti meni in vprašajo, čemu tam stojim. "Stran me je porinil, dela ni zame, jutri me hoče super videti," jim povem. Obrnejo se do pra in mu pravijo: "Ako nje ne vzameš danes, tudi mi ju ne pridemo na delo." Pristali na njih zahtevo in mi vrnilo. Zahtevali so tudi, naj slovi enega — bil je Andy Fjan — z dela. Super odgovor da tega ne stori, čeprav se dimnikov kadi samo toliko iz fajfe.

Tako smo drugo jutro zopet pričeli z delom, vsak na svojem mestu. Zadovoljen ni bil nih. Lahko bi bili dobili nekaj, radi nesloge delavcem smo se gubili. Kadar je koga manjše pri delu, je postavil enega iz delavcev na njegovo mesto. P štrajkom je tak delavec v primeru prejel isto plačo — je veljala za delo, ki ga opravljal, po štrajku pa je do za svojo plačo — moja je na mer znašala \$2.75, njegova \$2.

Kmalu je eden izmed nas ma ostal. Boss nam pridelal tona Vodiška, ki je znal do nemški; "big boss", po ime Joe Nacksha, je bil Nemec dobro sta se razumela. Tak smo delali od 8. zvečer do 4. traj. Kot navadno gremo "straw bossi" vsake pol ure gledali aparatu, koliko vročine ima v furnazu. Bilo je okrog 11. zvečer gremo zopet tja in z nami di Vodišek. Na povratku smo ustavili, kot običajno, med 3. 4. furnazom in se malo pogovarili. Naš šaljivi John Petrič draži Vodiška, češ: ti delaš za mi pa imamo \$2.75 za enako lo. Vodišek odvrne, da opravlja to delo čerje, ker sploh ni delo. Jaz pa resno stavim, ako bi bilo več takih je on, bi bilo res tako. Pre sem rekel in bilo je usodno me. Vodišek odvrne: "Ti me kaš; te bom že supru zatol. Smeje smo se razili vsak na Smeje to. Ta incident se je že zabil, vsaj tako sem mislil.

Bilo je tri mesece pozneje. lal sem ponoči. Ob štirih zjut čakam na tovariša, da prevz moje delo. Ko se odpravim, grem domov, pride "big boss", da kos papirja in pravi: "Ti oprosti mi, to ni od moje str in ne jezi se name. Super mi sinoči naročil, da ti moram to ti. Ob desetih zjutraj prid urad in se pogovori z njim." koj mi v glavo pade, od kod to in zakaj.

Grem proti domu in premiš jem, ob 10. pa v urad. Potrk okno se odpre in pred menoj "super". Vprašam ga, zakaj ta listek dobil. On, da moram deti. Zanikam in pravim, da tisto izrekel le v šali. On svoje, da ne pustim delavcev miru, da jim predbacim to miru, da jim vedno dober do še, da sem bil vedno dober do vec, da mi je dal zmeraj čas za dobro delo, a zadnje čase ne delam več za kompanijo. eno leto te moram odslužiti, tem, ko se boš poboljšal, se ti in ti bom zopet dal delo. Se si končal." Vprašam ga, če si končal. (Dolje na 3. strani)

Angleški premier Churchill in njegova žena pozdravljata francoske fante, ki so prišli s čolnom preko Rokavskega preliva v Anglijo in se potem pridružili angleški armadi.

Ali ste naročeni na dnevnik
"Prosveto"? Podpišite svoj list

ZELENI GRADOVI

Ljubzenski roman iz južnoameričkih divjin

Spisal W. H. HUDSON

Prevedel IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

Starec, ki se je vedno sklanjal nad njo, je spet spregovoril:

"Nak, ne verjamem, da je že mrtva; ampak, gospod, če ni mrtva, tedaj umira." "Če je tako, bo umrla v mojem naročju," sem vzkliznil, ga porinil stran in jo dvignil s plaščem vred. Ko sem jo tako držal, da mi je njena glava slonela na ramo, obupano strmela v njen čudno beli obraz in brezumno prosila Nebo, da bi mi jo otelo, se je Nuflo spustil na kolena, sklonil glavo in z rokami sklenjenimi kakor k molitvi začel:

"Rima, moja vnukinja! Nikar še ne umri; ti ne smeš še umreti, ne popolnoma, dokler ne slišiš mojega sporočila. Saj ne zahtevam, da bi mi odgovarjala, kajti to je zate minulo in jaz tudi nisem nespamet. Samo toliko mi daj razumeti, kadar skloniš, da si me razumela — z migom očesa ali pa drhtljajem ust, toliko, da se bo videlo. Zapomni si, da sem bil vsa ta leta tvoj varuh in da sem podvzel to dolgo potovanje samo na tvojo zahtevo; in koliko sem storil za tvojo svetniško mater, preden je umrla v Voi in postala ena izmed najplivnejših osebnosti okrog prestola nebeške kraljice, od katere si lahko izposlujes karkoli si želi. Ne pozabi, da sem se naposled uklonil tvoji želji, ter te varno pripeljal v Riolo. Res je, da sem te včasih malce varal, ampak na to se ne smeš ozirati, kajti vse to je bilo malenkost v primeri s tem, kar sem jaz storil zate. V tvoje roke, Rima, polagam vse, zanašajoč se na tvojo obljubo in svoje zasluge. Dodati pa moram še eno opozorilo. Ne dopusti, da bi te krasota in sijaj kraja, kamor odhajal, zbegala, da bi pozabila na vse to. In nikar se ne sramuj, ko se boš znašla sredi svetnikov in angelov, kajti ti nisi nič manj vredna od njih, čeprav bodo v svojih krasnih oblačilih nemara delali drugačen vtis. Jaz ne morem zahtevati, da bi si ovila nit okrog prsta; zanesem pa se na tvojo spomin, ki je bil tudi pri malenkostih vedno izredno dober; in ko te bodo vprašali za tvoje želje, kar se bo nedvomno zgodilo, ne pozabi pred vsem drugim omeniti svojega deda in njegovih zaslug zate in za tvojo angelsko mater, kateri sporoči moje ponižne pozdrave."

Med njegovimi litanijami, ki bi me v drugačnih okoliščinah zabavale, tedaj pa so me dražile, se mi je zazdelo, da se je začelo vračati življenje na videz mrtvemu dekletu; njena majhna roka se mi ni zdela več tako ledeno mrzla in čeprav ni niti najneznatnejši odtisek rdečice pobarval njenih lic, pa je njena bledica vendar le izgubila svoj mrtvaški videz; in zdaj so tudi njene stanjene ustnice popustile in zdelo se je, da se bodo vsak čas odprle. Ko sem položil roko na njeno srce, se mi je zazdelo, da slabotno bije; nazadnje sem bil o tem prepričan.

Ozri sem se na starca, ki se je še vedno sklanjal nad njo, čakajoč na zahtevano znamenje. Moja jeza zaradi njegove neznanske sebičnosti je že splahnela.

"Zahvaliva se bogu, stari," sem dejal in solze veselja mi skoro niso dale govoriti. "Ona živi — prihaja k sebi!"

Starec je pokleknil ter mrmrajoč opravil kratko zahvalno molitev.

Potem sva skupaj opazovala dekle, ki sem jo še vedno držal v naročju in ki se je zdela pogreznjeno v globoko, smrti silno spanje. Življenje se je vračalo tako silno počasi, da sva bila še vedno v skrbeh, ko je že kri pobarvala njene razprte ustnice in se ji je na obrazu pojavila rahla višnjevkasta rdečica. Ko je Nuf-

lo uvidel, da je nevarnost minula in da dekla le počasi prihaja k sebi, se je umaknil k ognju, se stegnil po peščenih tleh in zaspal.

Tudi če bi ne bilo spečega Nufila tam na tleh, bi se jaz ne mogel počutiti bolj samega z Rimo — bilo mi je kakor bi bil čisto sam z njo v tej skriti votlini v daljnjih gorah, sedeč z njo v naročju v svitu pleščočih plamenov in po skalnih stenah stezajočih se senc. V tej gluhi tišini so me pri pogledu na tajinstveno ljubkost njenega neigibnega obraza, ki je ustvarjal vtis nezvestnega življenja, obhajali čudni, zagonečni občutki, ki bi jih bilo težko ali sploh nemogoče opisati.

Polagoma pa se je vendar le začelo prebujati življenje v nji: rdečica njenih lic je postala vidnejša, trepalnice so se za spoznanje premaknile in ustnice so se ji na rahlo razprle.

Nazadnje sem se sklonil nad njen obraz, da bi čutil njen dihanje in lepota in sladkost njenih ustnic je vzbudila v meni tako silno skušnjava, da se ji nisem mogel upirati in sem se jih dotaknil s svojimi usti. Toda čim sem okusil sladkost teh ustnic, se nisem mogel vzdržati, da se jih ne bi spet in spet dotaknil. Ona ni bila pri zavesti — saj bi se v tem slučaju gotovo z grozo odmaknila od mene. Vendar se je v meni zbudil žup, zato sem se vzravnal ter ji pozorno pogledal v obraz. Videl sem, da je žarela v čudovitem siju. Ali sem se morda motil in je bil to le odsev rdečastih plamenov? Tedaj sem z dlanko zasenčil njen obraz in dognal, da se nisem motil, da je bil rožni žar njenih lic pristen. In njene napol razprte oči so zrlle v moje. O, nobenega dvoma ni več bilo, da se je popolnoma zavedla. Ampak, ali ve za moje ukradene poljube? Ali se mi ne bo skušala iztrgati, če spet poskusim?

Trepetajoč sem se spet sklonil nad njene ustnice ter jo na lahko poljubil — in potem še enkrat — in ko sem se spet vzravnal in jo pogledal, sem videl, da so ji lica še bolj žarela kot prej in njene oči so bile uprte v moje. Zroč v te odprte, o polni zavesti pričajoče oči se mi je začelo dozdevati, da je naposled izginila senca, ki je bila dotlej vedno med nama in da sva bila združena v popolni ljubezni in zaupanju in da bi bilo vsako govorenje odveč. In ko sem naposled spregovoril, se to ni zgodilo brez dvomov in oklevanja: blagoslov tistih nemih trenutkov je bil tako popoln, da sem se bal, da bi ga besede le pokvarile.

"Moja ljubezen, moje življenje, moja sladka Rima, zdaj vem, da me boš razumela kakor me nisi mogla poprej, tiste temne noči — ali se je spominjaš, Rima? — ko sem te v gozdu držal na prsih. Kako me je bolelo, govoriti s teboj tako naravnost kot sem storil nocoj gori na pečini, ko sem uničil upanje, ki ti je dajalo moč in te privedlo tako daleč! Ampak zdaj je vsega trpljenja konec; temna senca je izginila iz teh oči, ki zro v moje. Kajti zdaj veš, da me ljubiš in kaj je ljubezen, zdaj veš, kako silno te ljubim jaz in ne potrebuješ več nikogar, da bi ga vprašala za svet. Zdaj ti zadostuje, da to poveš, pokažeš meni — mar ne, Rima? Čudno, ne res, kako si sprva v strahu bežala pred menoj? Ampak tedaj, ko si molila k svoji materi in odkrila vse tajne svojega srca, sem te razumel. V svoji gozdni samotni nihi nikdar nisi slišala o ljubezni in ko je prišla k tebi, si se je ustrašila, ker je nisi poznala in razumela, in potem si se skrivala pred njenim vzrokom. Bilo ti je kakor popotniku, ki tava skozi brezkončno noč; nazadnje pa se začne na vzhodu sveteliti in na obzorju zagori skratna zarja, napovedalka vzhajajočega sonca."

(Dalje prihodnjik.)

Muhoborci

Fr. Milčinski

Četrto poglavje

RODBINSKI POSVET

Drugo jutro je bilo po sv. Treh kraljih.

Občinski tajnik in upokojeni nadučitelj Podržaj je stopal počasi po občinski pisarni, od peči, kjer se je malo pogrel, do okna in nazaj in premišljal, ali si bi nabasal pipo ali ne in ali bi vzel kako pisarjo v roke ali ne; nujnega ni bilo nič, v občinski pisarni ni sploh nič nujnega — za tisto, kar je nujno, za tisto so orožniki.

Pa vstopi župan: "Kaj novega, tajnik?" in gre po sobi gori in doli.

"Lačen sem in žejen," je odgovoril tajnik.

"In pa prismođa, to si se pozabil povedati," je dostavil župan in glas mu je bil zasajen.

"Kaj pa vprašal, če sam bolje veš," se je odrezal tajnik.

To je bila overtura. Potem se je župan ustavil in rekel: "Moja žena je bila večerjati v Lučah. Saj za čenčarje se ne brigam dosti, ampak to me le jezi: v Lučah ves svet govori, da tvoj Janko — tvoj Janko — kakor da se med njima plete ljubezen. Tega kratkomojno ne trpim!"

"Prav imaš!" je odgovoril tajnik. "Ali jim naj to uradno pišem v Luče, da ne trpiš takega čenčanja?"

"Jaz ne trpim, da tvoj pob sili za mojo zijalo," je jezno kričal župan.

Tajnik ga je začuden pogledal. "Čemu pa kričiš nad mano, mar sem mu jaz ukazal? Glej ga, dedca!"

"Ukazal! Braniti mu moraš, prepovedati! Odtod ga požen, le-nuha! — Nikar se ne reži tako neumno! Drugače te spodim s tajniškega stola!"

"Spodi me no, župan, spodi! Sem razveden, kje dobis drugega osla, ki ti bo delal za te groše: še za tobak ne zaležejo. — Kar pa imaš mojemu fantu povedati, mu lahko poveš kar sam. Nema-ra se te boji, če prav zakričiš nanj, pa jo kar popiha čez hribe in doline."

"Ti si vendar oče," je župan prišel mirnejše, "saj imaš vendar kaj oblasti čezenj!"

"Seveda sem oče, toda fant ni otrok, ima že svojih 24 let, pa meten pa je, bolj, kakor sva jaz pa ti vkupe. Gimnazijo ima in na Dunaju je bil, da se je vpi-sal v visoko šolo, lump pa tudi ni, kaj ga bo pestil star upoko-jen šomaster in sestradan ob-činski tajnik? — Pa ti strahuj svojo zijalo!"

"Saj jo!" je vzkliznil župan in

se je vedel, da se je omara ob-steni zamajala. Sklenil je roki, gledal v tla in se spominjal, kako sta on in žena snoči sukala "zijalo". "Da te ni sram ljudi, da te zdaj nosijo po jezikih! Se pogledati ga ni treba! Če po-zdravi, slepa in mutasta bodi, se bo že odvalil. Tak lačen stu-dent, nič nima, nič ni in nič ne bo, če bo tako naprej študiral tukaj po Muhoboru. Tak ni za-te, na kaj se pa hočeta vzeti?"

— In na ta lepa očetna in mate-rina svarila in poudke ni imela jokajoča se zijala drugega od-govora nego: "Saj se nočeva vzeti, saj se imava samo rada."

— Nezaslišano! Taki nazori! — Ali pa je vse vkupe le otročari-ja?

Tajnik je enakomerno hodil svojo pot od peči do okna in na-zaj in niti ni prekinil svojega romanja, ko je župan zopet po-zvel besedo.

"Saj vem, mladost — norost! Boli me pa le, da se mi bega otrok. Pa tudi za tvojega ni prav, da ima misli drugod kakor pri svojih knjigah. Nič ne re-čem fantu: čeden je in postre-žen in pošten, toda od tega ne bo živel. Tukaj doma se ne bo izlozil za jezičnega dohtarja, pa če Metuzalemovo starost dose-že — to lahko sam izprevidiš, taj-nik! Zato ga pošlji na Dunaj, če zmoreš; če ne zmoreš, naj si pa drug kruh izbere. Tukaj in

tako le leti trati in moči; škoda zanj!"

Tajnik je postal, potegnil si je z roko čez visoko čelo in sive lase in še enkrat si je potegnil in tiho je odgovoril:

"Misliš, da mene ne skrbi? Toda edini otrok je, stara sva, žena boleha, težko je nama, po-diti ga po svetu, ko je tako rad doma — pa odlasava in odlasava."

"Težko je na svetu, težko!" je vzdihnil župan in se vzdignil s stola. Krepko je tajniku segel v roko in odšel.

Pri Podržajevih so odkosili.

Mamica Podržajeva se je po-božno prekrizala; sklenila je ro-ki v naročje, globoko zasopla in zašepetala predse molitvico, ki se jo je bila naučila od svoje mame, ta od svoje in ta od svoje: "Čast in hvala Bogu, sv. Jan-žu, vsem jogrom božjim, da smo jedli, da smo siti. Bog nam na-meraj ne samo deset — ampak stokrat. Amen."

Potem se je z rokama uprla v mizo in se počasi dvignila, poznalo se ji je, da jo bole noge; včasji je bilo boljše, včasji slab-še, kakor je, nanese vreme. Pri-čela je pobirati jedilno orodje in skladišati krožnike.

Pa je odzadaj pristopil janko in jo objel čez rami. "Le pusti-te, mamica, bo že ata pospravil in vunkaj nesel. Mamica pa bo zdaj malo legla, časopis bo čita-la in se odpčila."

Mama je ljubeče pogledala si-na in potem moža in mož je re-ke: "Le pojdi, mama, in se od-počij, bova že s fantom vse op-ra-vila."

"Sta že pridna," je odgovorila in z dostojanstvom kakor kralji-co jo je odvedel Janko k pripro-stemu divanu. Pod glavo ji je dal blazinic, nogi ji je zavil le-po v gorko odejo, na nos ji je nataknil očala — od krošnjara so bila kupljena in prav poceni — in v roke ji je dal časopis, ki ga je župan posojal tajniku.

Oče in sin sta se spravila iz so-be, oče je šel v kuhinjo pom-i-vati, sin drva cepit za hišo, ma-mica pa je ležala in bila sila zadovoljna s svojo usodo.

Čitati pa je pričejala ljub-ljeni dnevnik vedno na zadnji strani. Črno, obrobljena mrtva-ška naznanila in zahvale so jo najbolj mikale; dannadan je čit-tala isto in isto klobaso o nepo-zabnem soprogu ožjroma očetu, bratu, stricu in starem očetu, o hiši žalosti itd., pa ji ni kar nič opešalo zahtevanje za ta predel dnevnice literature. Zemlješči ne smemo, da ji čitanje ni bilo po-sebno gladko od rok, slabe oči in drobni tisk so jo ovirali. Mr-tvaška naznanila in zahvale so se dale seveda še najglajše čit-tati: da je le videla začetek stavka, pa je vedela, po kate-rem kopitu bo šlo naprej; kolikortoliko ji je prav ta okolnost tako priljubila žalobne te sestav-ke. — Za njimi so prihajale na vrsto dnevne novice. In je čit-tala:

"Gospod nadučitelj Fran Lo-boda se je na lastno prošnjo umoril."

Začudena je tlesnila z ustni-cama, položila list po sebi, po-rinila očala na čelo in obrnila glavo proti durim. Od zunaj se je čulo ropotanje s krožniki: mož je pomival. Čudno, da ji mož ni nič povedal o Lobodi; ali še ni čital lista? Saj Loboda je star znanec in prijatelj! Tako nesre-ča; umorjen! Uboga vdova in otroci! Ta žalost! In pa to, da je bil na lastno prošnjo umor-jen, kaj takega še ni! Kako je neki to bilo!

Ni ji dalo drugače, morala je poklicati moža: "Ata, ata!" Zunaj se je zaslišal glas: "Koj sem gotov, mama." Ropotanje je ponehalo, kmalu so se odpra-vila vrata in vstopil je gospod nad-učitelj, lično opasan s prekrat-kim kuhinjskim predpasnikom svoje majhne soproge, ki si je vanj še brisala roke.

"Kaj pa je, mama?"

"Ali še nisi čital? O Lobodi?"

Ta reče! Tako grozno!

"Pa kaj je vendar z Lobodo?"

"Da je bil zaklani ali ubit in da je še sam prošil za to!"

Na Podržaja ni pretresljiva ta vest nikakor napravila onega silnega vtiska, kakršnega je pri-čakovala žena. Odvezal si je predpasnik, ga obesil čez stol in rekel:

"Nemara si pa zopet kaj na-pak brala, mama!"

Gospa si je popravila očala in dvignila list, nekaj časa je tra-

jalo, predno jo je zopet našla, to krvavo novico.

"Glej," je rekla in počasi čit-tala: "Gospod nadučitelj Ivan Loboda se je na lastno prošnjo umoril."

Mož ji je popravil: "Umoril, mamka, ne umoril!"

Gospa je še enkrat čitala: "Umi-ro—vil. Torej ne umoril. Hvala Bogu, da je še živ! Tako hudo mi je bilo po njem, tako prijazen in vesel gospod, ali ni res, mož? Pa tudi žena se mi je smilila in otroci. Zdjaj sem res vesela, da ni nič hudega!"

Brala je še en pot: "... se je na lastno prošnjo u—mi—ro—vil. — Kaj se je z njim zgodilo, ata?"

"V pokoj je šel, tako kakor jaz. Sit je postal abeced in nad-zornika."

"Torej je vendar šel v pokoj! Pa še lansko pomlad, ko so nas obiskali, ni maral kar nič slišati o pokoji. Se spominjaš, ata, go-vo-ril je, kakor da bo še deset let služil in bogve kam prestav-ljen. Na, zdaj je pa šel vendarle v pokoj!"

Tako je še dolgo modrovala mamica Podržajeva, predno je nadaljevala svoje razburljivo čit-tanje.

Stari Podržaj jo je rad dražil: "Naše mama, ko čita list, trikrat toliko doživlja, kakor drug človek. Najprvo se zmoti in živja bogve kaj drugega, nego je zapisano. Potem ko se ji pojami pomota, je, kakor nanese, vesela ali žalostna, da ni res, kar je poprej brala, to je zopet nov višek — in nazadnje živja še novico, ka-kršna je v resnici."

Mamica Podržajeva se je torej vnovič lotila lista. Predno ji je pa zopet izpodrsnilo, jo je pre-kinil mož.

"Mama," je rekel, "kadar te bo volja, se morava pomeniti o Janku."

Mama je pogrnila časopis tja po kolenih, porinila si je očala na čelo, malo globlje je zasopla in se ni genila in tako je bilo videti, kakor da je že pričako-vala ta trenotek.

Podržaj je stopal po sobi, gla-dil si je čelo in sive lase in je govoril: "Doma tiči, leta mu te-ko, tukaj si ne pomaga do cilja. Ali ga pošljeva na Dunaj, da skoneča visoko šolo, ali pa — ali pa se mora ozreti po drugem po-ključu. Pri železnici bi morebiti še najhitreje prišel h kruhu."

Tako je govoril Podržaj, meril je sobo in dal ženi duška za po-mislek.

Ker pa le ni bilo odgovora, je postal in jo pogledal — imela je lice obrnjeno k zidu in je tiho ihtela. Stopil je k nji in jo lju-beznivo pobožal.

"Kakor ti rečeš, mama, tako bodi!"

Obrisala si je solze, poljubila božajočo roko, mož je sedel po-leg nje na rob divana in je re-ke:

"Saj imaš prav, ata. Koliko-krat sem že sama te premišlje-vala, podnevi in ponoči, pa ni-sem nič rekla, da bi ti ne bilo hudo. Čakala sem, da sam ukre-neš kakor prav. — Rjavko lahko prodava, pa naj gre fant na Du-naj!"

"Pa prodava rjavko," je rekel ata Podržaj, "da bo imel odkra-ja, potem si bo že sam naprej pomagal, kakor si pomagajo drugi — saj je priden."

"Priden je," je ponovila ma-mica in si zopet obrisala sitni sol-zi.

Janko je za hišo klal drva, na-klal jih je za tri, štiri dni. Potem je zapičil sekuro v tna-lo, odrgnil si je roki ob hlače in vzel iz skladiščne kameno-tiskana pravna predavanja: brez njih se ni nikamor genil. "Zdaj malo k namiki pogledat, kaj de-la, potem pa v svojo sobo v boj s tem 'prekvatim' rimskim pra-vom!"

Pa je zamakala rjavka. "O, servus!" ji je odgovoril Janko in je vstopil v hlev. Rjavka je okre-nila glavo proti njemu in zamu-kala dolgo in zategnjeno, čes: "Ta svet! Živa duša se ne zmeni zame!" Zopet je kazalo Janku tako, da mora odložiti mrtve po-le z rimskim pravom in se po-brigati za živo in lačno rjavko: imela je prazne jaši.

"Rjavka, rjavka," ji je rekel, "kadar imaš, trosiš okrog sebe in teptiš s parklji, potem pa to-žiš, da nimaš. Če bi količkaj znala gospodariti, bi že lahko kaj na strani imela. Toda kaj: krava si in krava boš!"

Tako jo je oštel in je šel po sveže krme in ko se je vrnil, kaj je videl: rjavka je imela v gob-

cu rimsko pravo, ga mlela in ne-zadovolna sukala glavo.

Janko se je hitro iznebil krme v jaši in rešil rimskega prava, kolikor se ga je dalo še rešiti. Žalosten je gladi, brisal in gla-dal ostanke pol, zmajal je glavo nad kravo in nad sabo in rekel: "Rjavka, rjavka, ki niti ne ločiš duševne od telesne hrane! Res je, krava si in krava ostanke! Pa vendar boš morebiti le še prej posegla doktorat, kakor ga bom jaz." Premišljal je, ali bi ji od-pustil ta njen naskok na vedo ali ne, čohal jo je med rogama, tačas je vstopil v hlev oče Po-držaj.

"Ata," je rekel Janko, "tale tvo-ja rjavka — zatožena! V šolsko naznanilo ji zapiši: 'Vedenje 5,' v kot jo daj klečat in deset-krat naj prepíše peto božjo za-poved! Glej! kaj mi je naredila! Od treh pol mi je zgornji konec odgrizla! Kaj, če bom prav ti-sto vprašal! Ali se naj izgovori-m na rjavko?"

Ata Podržaj si je ogledal ži-val z desne in ogledal si jo z leve in šel jo počohat po čelu.

"Da, rjavka, kazni mora biti! Z mamco sva se pravkar posve-tovala in tako zmenila, Janko, da greš na visoko šolo. Tukaj doma nikdar ne skoneš svojega uka. Škoda ti za leta! Rjavko pa prodamo, da imaš za pot in za prvi čas."

TWO-WAY PASSAGE

The latest book by Louis Adamic

A concrete, dramatic suggestion for defeat-ing the anti-democratic forces that threaten the world's future — by the author of MY AMERICA, THE NATIVE'S RETURN, FROM MANY LANDS.

PRICE \$2.50

Including postage

In stock also other books by the same author.

Order from

PROLETAREC BOOK SHOP

2301 SO. LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveto prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč-nini. List Prosveto stane za vse vkupe, za člano ali nečlano \$6.00 in eno letno naročnino. Ker ga členi še plačujejo pri zasnovi \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vstopa, reči da je list prodan za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je, v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vsleje kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupni naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado	66.00	Za Ciceru in Chicago	67.50
1 tednik in	4.99	1 tednik in	6.30
2 tednika in	9.99	2 tednika in	12.60
3 tednike in	14.99	3 tednike in	18.90
4 tednike in	19.99	4 tednike in	25.20
5 tednikov in	24.99	5 tednikov in	31.50

Za Evrope je 99.00

Ispešnice spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. list, ki je vsa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. družine št.

Naziv

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) Čl. družine št.

3) Čl. družine št.

4) Čl. družine št.

5) Čl. družine št.

Mesto Družna

Nov naročnik Star naročnik